

1.49.

क. नं. १३ बं. नं. ८ प्र. नं. ६

ब्रह्मवादपत्रे १०

अंक १५

१६

१६१६

॥ श्रीकृष्णाय नमः ॥ विशेषैः प्राकृतैः सन्यमप्राकृतविशेषवत् अशेषोऽपनिष
द्वेद्यं परं ब्रह्मास्मृतेऽमुदे १ ननु कथमित्यां पूर्वतिखिलप्रमाणसिद्धत्वादिति चेन्न
सर्वागमविरुद्धत्वात् तथा हि सर्वं विवृत्तिदं ब्रह्म ० अन्माद्यस्य यतः शास्त्रयोनित्वा
दित्यादि श्रुतिस्मृतिसूत्रैः सर्वतजुत्वादिति अहंब्रह्मस्य सहैतावानास ० अहं स
र्वस्य जगतः प्रभवप्रलयस्तथा अन्माद्यस्य यतः शास्त्रयोनित्वादित्यादि श्रुतिस्मृति
सूत्रैः सर्वस्यापि जगतो ब्रह्मात्मकत्वेव धारितं तेषां देतः पातिनामपि तेषां तत्त्वमेवेती क
थं विशेषाणां प्राकृतत्वं कथं वा तन्निषेधश्चित्तेत्यतः ० स एकाकी नरमते सद्वितीयमे
व ॥ अहंब्रह्मस्य मिति श्रुत्येकवाक्यतायां रमणार्थमेव नामरूपवैचित्र्येण स्वा
भावैकाक्यतवापि नित्यर्थे लिभ्यते ० वैचित्र्यं बोधवचत्वं कृतं तच्च न्यूनानाधिकं ॥ श

मि

१

मंतरानसंभवतीत्यचिंत्यानेतरशक्तित्वात्सखिदांनंदंशानेवयथानुरूपेणतिरोभाव्य
जडजीवांतर्यामित्तयेणस्वयंप्राडर्भतः आधिर्भावस्तुविद्यमानस्यवस्तुनोऽनुभव
विषयतायोग्यत्वं तदयोग्यत्वंचतिरोभावः अत्रानुभवस्तुजैवोग्राह्यः जीवांतर्यामिसा
धारणोवा तत्रतिरोहितचिदानंदत्वेजडत्वं तिरोहितानंदत्वेहिजीवत्वंप्रतिबिंबत्वा
दिरूपमपीदमेवज्ञेयं० अविर्भूतानंदत्वेब्रह्मत्वं तदेतदुक्तमाभासप्रतिबिंबत्व
मेवंतस्येत्यादिनाचार्यचरणैर्निबंधे० अतिरोहितसखिदांदांसत्रयंत्वमंतर्यामि न
त्वमिति एवमेवमगववाहवाच्यानांमैश्वर्यादिषण्णामपिधर्मिणांतिरोभावमवि
शसंबंधेनजीवेकतवान् तथैवबंधोजन्ममरणदेहादिरागरूपेविपरीतज्ञानं
चाविद्यैव बंधोस्याविद्येतिवाक्यजीवस्यैवनान्ययोःप्रयोजनाभावात्

परमेध्यानातुतिरोहितं ततोऽस्यबंधविपर्ययादिति वैयासस्मृतादपितथा जडे
उचिन्तिरोभावादेवैश्वर्यादीनामपितथा चेतनधर्मत्वात्तेषां तथाचेतादृशस्यजीव
स्याविद्यकंब्रह्मस्वरूपेतद्धर्मेषुचविपरितज्ञानंभवति तच्चजडजीवरूपेब्रह्मण्यब्र
ह्मत्वेनज्ञानंइदमेवस्वरूपाज्ञानं सत्यत्वाद्यनेकालौकिकधर्मेषुचविपरितज्ञानंभ
वति तच्चजडजीवरूपेब्रह्मण्यब्रह्मत्वेनज्ञानंइदमेवस्वरूपाज्ञानं सत्यत्वाद्यनेका
लौकिकधर्मेषुचासत्यत्वविकारीत्वाद्यनेकालौकिकत्वेनज्ञानं एवंचसत्यविद्यासंब
धेनविषयीकृतालौकिकायेजडजीवधर्मास्तएवप्राकृताविशेषास्तेषामनाश्रयत्वा
त्तैर्ऋण्यमित्यर्थः प्रकृतिसंबंधसद्व्यकृतेन्द्रियज्ञत्वज्ञानविषयत्वंप्राकृतत्वमिति
लक्षणंसिद्धं प्रमाणंचात्रनिषेधिकाएवश्रुतयःअसंबंधोऽप्राप्तबाधस्तात्तीयःना

ति

त्रदाशमिकोन्यायः विशेषैः प्राकृतेः शून्यमिति पदेनो एतेन निषेधश्रुतयोपि नि-
षेधविषयाः प्राकृताविशेषाः ५ विषयप्रदर्शनमुखेन व्याख्याताज्ञेयाः पृथग्ये-
तादृशनिषेधेनैव वक्ष्यमाणार्थसिद्धिस्ताथापि विशेषत्वावच्छिन्नस्य प्राकृतत्वा-
त्तदितरधर्माणं चाप्रसिद्धेर्विधायकश्रुतेश्चात्यपरत्वान्निर्विषेधमेव ब्रह्मसि-
द्धिती मितान्तरव्युदस्ये विशेषणंतरमाह अप्राकृतेति न प्राकृताः अप्राकृताः
प्रकृतिसंबंधसहतेर्द्विधाविषयाः इदं विशेषवदित्यर्थः प्रमाणं चात्र पूर्वोदाकृतश्रुतयः
श्रुत्याकृदाकृतधर्माणमपि मायिकत्वात्कथं तत्तात्वमिति चेन्नैवं तेषां मायिकत्वे प्र-
माणाभावात् ननु निषेधश्रुत्यनुरोधात्तथा कल्प्यते नैतद्वक्तुं निषेधश्रुतेः प्रा-
कृततद्विषयत्वात् अन्यथा पाणिपादादिमत्वे निषिध्यजवनोत्यादिना परस्या

शक्तिरित्यादिनाचक्रियाज्ञानविधानवैयर्थ्यपक्षेः नन्वतः करणश्रुतिहेतुपासनाऽ
 र्थत्वात्तेषां न वैयर्थ्यं अपाणीत्याद्युक्तनिर्वेषस्य ध्यातुमशक्यत्वात् उपासनार्थ
 मलौकिकानामेव तेषां विधानमिति चेन्न लोकप्रसिद्धत्वेन तेषां लौकिकत्वादि
 तिचेन्नैव पादादिसाधनहेतुजवनादिक्रियायाश्च लौकिकत्वादेव स्वरूपज्ञाना
 र्थनिर्द्धमकत्वविधानं उपास्यर्थं बुध्मविधानमिति वाक्यभेदापत्तेः श्रुति
 प्रतिपन्नविषयं वैशिष्ट्येनोपासनायातुं हरेर्जननाच्च अथासंतमित्या न्य
 दिनिंदाश्रुतेः न चासतोपि वैशिष्ट्यस्य ज्ञानं शाखाचंद्रन्यायेन स्वरूपावगतिसा
 धनमिति नैतदोषावसर इति वाच्यं दृष्टान्तवैषम्यात् न हि शाबंडुना प्रत्य
 क्षं यस्मिंश्चंद्रश्च धर्मा आरोप्यंते नापि पाणिपादराहित्येपि जवनगृहीतत्वादयो

धर्माः क्वचित्प्रत्यक्षाः तथाचाधिष्ठाताधिष्ठेययोरुभयोरप्यप्रत्यक्षात्वात्तद्विज्ञातो
 पिनिरस्तः किंच आरोप्यस्य धर्मस्यान्यत्रस्थापनं ० इच्छं च सति स्वनिरूप्य धर्माणां
 लोका लोका प्रसिद्धतयान्यदीयत्वाभावादारोपलक्षणसंगतेर्नारोपिपिवक्तुं शक्यः
 अतएव न निषेधविषयत्वमपितोषां ० प्रतीत्यसौव निषेधात् न च लोके स्मृद
 धविषयत्वेपि श्रुतिदृष्टिगोचरत्वेनारोपनिषेधौ नानुपपन्नमिति वाच्यं ० लोके स्म
 र्त्तमृतिविलक्षणरूपसत्वे हेदावेति श्रुतिविरोधात् ० न चेदमस्मन्नानुवादश्चि
 वाच्यं ० तथापि तयोपिरनुपपत्तेः ननु कथमिति चेत् ० इच्छं ० श्रुतिर्दिदोषदुष्टदृष्ट्या
 किं तान्विषयीकरोति सुक्तिरजतवत् किं वा गुणदृष्ट्यारजतत्वं वरिजतरेवं तत्त्वव
 त् नाधरजतवदन्यत्रादर्शनात्तद्भूमानुपपत्तेः न चास्मदादितासामविद्यावशादि

परीतज्ञानं जीववत्तासामविद्यावंशं द्विपरीतज्ञानं संबन्धानुक्तेर्द्वितीये तन्निषेधा
उपपत्तेः ब्रह्मणः सदैकसरेत्वात्तावस्थाभेदः किंचोपासनार्थमसु उपदेशो प्रताकर
त्वापत्तेः श्राउपासनार्थत्वे त्रुतेषां सर्वतः पाणिपादत्वादिधर्माणां ब्रह्मवदलौकिक
त्वेन मनसाप्याकलयितुमशक्यत्वेन तद्वत्त्वेन तदुपासनाया एवासिद्धेस्तन्निरूपा
यानर्थक्यापत्तेः श्र० निराकारोपासनं वत्साकारोपासनस्योपशक्यतया भक्षि
तेपितरुनेन शान्तो व्याधिरिति दोषतादवस्था श्र० ननु चोपासनायां द्विवैशिष्ट्यज्ञा
नमपेक्षितं तच्च नद्याः कल्लेगावश्चरंती ति च त्सौंदर्यस्य तरंगिणीत्यादिवद्वा त
द्विषयकं श्रौतं शास्त्रं मत्सेवते नैव च निराकांक्षासानतच्छाक्षात्कारमपेक्षित इति ना
नर्थक्यमिति चेन्नैतद्वक्तुं तथा हि उपासनादिकं इष्टाक्रियाज्ञानतः विशेषो वा तत्र

नाद्यः सा किं तावद्धर्मविशिष्टस्य दर्शने छा तत्वा स्ती छा वा० त जिज्ञासा वा० ति स्तर्णा
मपिता सां वस्तुतो निर्गुणात्वा तस्य त्वन्मत्ते संभवात्० न द्वितीयः सापि किंतु देश्य
का होमतादिरूपा क्रिया० किं वा इव्युपचारैस्तदर्वनादिरूपा आद्येतादृशविधेरे
वाभावा न्तसा द्वितीये निर्देश्येतदसंभवान्ततदुपापिसा० रतीये तु मनरूपं त
तद्वक्तव्यं तथा सति निर्गुस्यापि मनना तद्वैशिष्ट्यज्ञानमर्किंचित्करमेव निय
मेन तत्कारणत्वाभावात् नुनुना किंचित्करत्वं बुद्धिस्थैर्यद्वारानिर्गुणननार्थमे
व तन्मननांगीकारादिति चेन्न सविशेषमननेवान्निर्विशेषमननेपितत्पि
तिपादकत्वाक्यार्थबोधातिरिक्तसाधनांतरानपेक्षणात् दृश्यतेपीचोदानीत
नपरिब्राजकेषु विनैवोपासनांततएवमननं अथमायाजन्यत्वमेवमायिकत्वं

ए

द्वा

न

मिति चेत्तत्र ब्रूमः मायायाः समवायित्वमसमवायित्वं वर्तनाद्यः मायाः धर्मत्वाप
न्तेः समवेतानां समवायिकारणे ब्रह्मणिकार्यैकार्थैकार्थैकार्थप्रत्यासत्त्योरम
वात् रतीयेषु दंडचक्रादिवत् तत्वे ब्रह्मणिवत्सु तत्साद्रशधर्मसिद्धानिर्विशे
षत्वासिद्धेः किंच दंडादिवन्मायाया अपि कर्तुं प्रयोजत्वः नियमेन कर्तुं प्रयो
जकत्वस्यावश्यं वाच्यत्वेन तस्य च मायायौ संबंधात् पूर्वमपि सत्त्वावश्यकत्वा
धर्माणां मायिकत्वासिद्धेश्च अथोपरागस्त्रानवज्ञान्यतास्तु च्यते करणस्य क
र्तृप्रयोजत्वनियमाभावपक्षे पितृदानित्योक्तदाचिकी नित्यत्वे दैतहानिधर्मा
णां च तन्नित्यत्वेन नित्यत्वापत्ते निषेधानुपपत्तिश्च कदाचित्कत्वे उतस्य सनिमि
तत्वात्तदभावे नतत्र तद्वत्तुं शक्यं नन्वस्तु प्रागभाववदनादिसांतत्वपक्षस्तृतीय

इति चेन्न अनादित्वे प्रमाणाभावात् ननु सादित्वस्यादृष्टत्वादेवानादित्वमनुक्तमि
दमेव बंधो स्यादिति वाक्याश्रितेति चेत्सत्यं यद्यप्यस्मदादिदृष्टं न सादित्वं
तथापि नानादित्वं तत्वे ब्रह्म उत्पत्तये तत्तः तथापि च न तत्सम इति श्रुतिविरोधः स
देवेत्यादि श्रुतिविरोधश्च ननु सांतत्वान्तौ त्वं न सर्वथानादिसिद्धस्य सांतत्वा
भावात् ब्रह्मवत् ० अन्यस्यैव भावस्य सांतत्व नियमात् न नक्तः प्रागभावदृष्टांतः
वन्नेनात्यनोपि सांतत्वापत्तेः दृष्टांतप्यसिद्धे तन्निदृक्पाले घटो भविष्यति तीव्र
तीत्यन्यथानुपपत्तिसिद्धः स इति चेन्नैवं ० भविष्यत्कालावच्छिन्नघटसत्ता विषय
त्वात् तत्त्वतीतेः स्यादेतत् इदं कपालेनेदानीं घट इति प्रत्ययबलात् तत्सिद्धिरिति ० न
ह्ययमत्यंताभावध्वंसं वावगादते सर्वस्य नित्यत्वात् अतः परिशेषात् सिद्धेरिति चे

६
न० तिरोभावावगादित्वात्तत्पत्यस्य न हितिरोभावः ननु कस्य ह्ययं तिरोभावः अत्र ब्र
मः विद्यमानस्य वस्तुनोदर्शनायोग्यत्वं तत् तच्च भगवदैष्टिकं नन्वी स्वारीये छाया
नित्यत्वात्तन्नित्यतापत्तिः नसि सृक्षासंजिदीर्घयोर्नित्यत्वात्तयोरपि नित्यत्वापत्तेः
नन्विष्टापत्तिः तपोरुभयोर्नित्यानुवृत्तेरिति चेन्मैवं तयोरेकवस्तुविषयत्वेन तत्स
र्गप्रत्यययोर्नित्यत्वात्तन्व्यातयोरन्यतरस्याप्यशक्यनिरूपणापत्तेः अथवा नेदा
नी घटयति प्रत्ययोत्यंता भावविषयोस्तु० न चेदानीमित्यस्यानुपपत्तिः तस्य नि
त्यत्वादिति वाच्यं त्वन्मतीयप्रागभावस्यापि तदानीमुत्पत्त्यभावेन तदनुपपत्तेस्तौत्वा
त्० अनादित्वमंगप्रसंगाच्च ध्वंसोपसरणे च तथा प्रतीतिश्च ननु तर्हि घटोत्पत्ताव
पितादभावप्रत्ययापत्तिरिति तन्न घटवत्ताबुद्धेः प्रतिबंधकत्वात्० किंच घटत्यं

व
ताभावस्य घटत्वाच्छेदकावच्छिन्नप्रतियोगिताकत्वादेतत् घटात्यंताभावस्य तत्रापि
सत्वात्तद्विषयकत्वेनैव तादृशप्रतीत्यपपत्तेर्न तदनुरोधेनातिरिक्तागौरवात् ननु
तर्हि तादृशभावस्य नित्यत्वादघटानुपपत्तिप्रसंगश्चेति घटांतरीयात्वं ताभाव एव न
त्वेतत् घटात्यंताभावस्तत्रेति तस्यैव परिशेषात्सिद्धिः फलमुखस्य गौरवस्यादुष्ट
त्वात् न च तद्वत्ताबुद्धेस्तदभावबुद्धिप्रतिबिंबकत्वान्न निर्वाहश्चेति वाच्यं नात्र
प्रतीतिमात्रस्यैव विचारः किंतु तत्रैरपि एवं सति नित्यं प्रतिबिंबकस्य सत्वेन तदु
त्पत्तयेरेव वक्तुमशक्यत्वेन तद्वत्ताबुद्धेरेवानुदयात् अन्यथा वायुरूपाद्यत्पत्ति
प्रसंगादिति चेन्न० घटत्वसामानाधिकरणेन तत्र तदभावग्रहणे घटत्वावच्छि
न्नानां सर्वेषां कार्यत्वेनैवोत्पत्तिमत्तया तदभावस्यैव कालित्वासिद्धेस्तदत्यंताभाव ता

वासिद्धिप्रसंगात्० स्यादेतत्० पूर्वघटाभावज्ञतलमिति बुद्धिस्तत्र च घट आनिनिघट
वज्ञतलमिति बुद्धिस्तत्र न तदभावबुद्धिः तद्बुद्धिप्रतिबंध्यत्वात् तथा च प्रतिबंध्यं
बुद्ध्यन्यथानुपपत्तैव तत्सिद्धिध्वस्तइति बुद्ध्यन्यथानुपपत्तैव तत्सिद्धिध्वस्तइति
बुद्ध्यभावान्न ध्वंसो विषयः । सत्यं किं तत्र तत् सामानाधिकरण्येन तदभावग्र
हः किं वा तदवच्छेदेन आद्येऽपि किंचित् घटवदत्ता बुद्धिप्रसंगः द्वितीयश्चेत् सर्व
त्रापि स एवास्मृकृतं तत् सामानाधिकरण्येन तदभावग्रहणप्रसंगेन न च तस्य त्रतिबंध्यत्वा
धकत्वं घटरूपेण विभावेष्टाया मभाव रूपस्य तिरोधानात् सर्वस्यैव व्यवहृय
माणत्वात् सर्वव्यवहारार्थमेव तत्प्रकट्यात् न चैवं विदुर्दभरणे नित्यत्वं लक्षण
दोषप्रदर्शनात् वस्तुतो भावावाप्रतियोगित्वं तत्त्वमित्यत्रैव तात्पर्यात् न चैवं ब्रह्म

लोनित्यत्वप्रसंगोतयोः कार्यधर्मत्वात् प्रकृतमनुसराम० तथाचधर्मणामा-
धिकत्वाभावात्सिद्धमप्राकृतधर्मत्वं ब्रह्मणः अत्रैवदेतुगर्भविशेषणमाह अंशे
षोपनिषदेष्टमिति नविद्यते शेषोयास्मताः ततः कर्मधारयस्ततस्तत्पुरुषः
सर्वोपनिषत्प्रतिपाद्यमित्यर्थः अस्यतत्वं त्विष्टं बोध्यं तथा हि यदि धर्माप्रा-
कृतास्फुल्लितदिशिष्टं ब्रह्म न भवेत् तथा सति तत्प्रतिपादकवेदान्तानामब्र-
ह्मपरत्वे सर्वे वेदायत्येदमित्यादिवाक्यानि व्याकुप्येरन् औपनिषदत्वमपि
साधारणं स्यात् अत ईदृशवाक्यान् यथानुपपत्तिरेव विशेषणमप्राकृतत्वं सा-
धयतीति सधीमिरवसेयं अथेयं न ह्यवयवसंगतिः अतात्त्विकत्वं ह्यौपाधि-
कत्वमायुष्मतावाच्यं तत्रौपाधिर्मायैव तथा तत्र सा किं सर्वं ब्रह्माभिव्याप्नोते

कंदेशं अद्येभिव्याप्तेरेवासंभवः परिष्ठिन्न एव तत्संभवात् उत्तरेशं सत्त्वापत्तिः
रसंगो ह्ययमित्यादिविरोधश्च ननु घटावच्छिन्न आकाश इत्याकाशवन्माया
वच्छिन्नत्वेपिनशंसत्वापत्तिरिति चेन्नैवं० वैलक्ष्येण तस्य दृष्टं तत्त्वा सिद्धे त
स्य कार्यत्वेन सांशत्वात् सांशत्वात् ग्राह्यतापत्तिः वायुवदग्राह्यत्वान्न सापत्तेः न
नु क्वचिदायोरपि ग्राह्यत्वं निरूप्यत इति नः व्युत्पत्तयः ग्राह्यतापत्तेः अयोग्य
त्वान्न सापत्तेः ननु क्वचिदायोरपि ग्राह्यत्वं निरूप्यत इति चेत् तदुदशति चेत् अ
त्रापि तथा महत्त्वाभावनिबन्धनं दितत्रा योग्यत्वं० तत्रापि रसभावनिबन्धनं
तदितिसमाधिः न च सांशत्वे तन्नाशपत्तिरिति वाच्यं दृष्टापत्तेः अन्यच्च अवच्छे
दकं हि व्यवच्छेदकं यथा घटत्वं पटाद्यवच्छेदकं तथा त्रापि घटादध्याधिरूपमव

छेदकं महाकाशरूपं मंशं परिच्छिन्नीति घटावच्छिन्न आकाश इति प्रत्ययः स ए
पन्नः ब्रह्मणि त्रुतथावस्तुमशक्यत्वात्कथं मायावच्छिन्नतेत्यवधार्यं० किंच ब्र
ह्ममाययोः कः संबंधः न तावत्संयोगः अजसंयोगनिषेधात्० संयोगलक्ष
णाभावाच्च उभयोरन्यत्रास्थिते० अनाश्रितत्वाडुभयोर्न समवायः नापि स्वरूप
लक्षणाः विशेषणविशेष्यादिभावाभावेन तस्य वस्तुशमक्यत्वात् न न्वस्येव वि
शेषणाविशेष्याभावोदाघाभावात् नैव शक्त्यं वक्तुं० तथाभावे ब्रह्मणः अध
र्मकत्वापत्तेरेव दोषत्वात् अथ कर्तृत्वादिधर्मवद्विशेषत्वमपि मायामिति न तदा क
पतिर्वस्तवत्वाभावात्० तत्तत्तद्विकल्पासदत्वात् तथाहितत्रमायिकत्वं मायाजन्य
त्वं० मायासंबन्धेन प्रतीयमानत्वं वा आद्यब्रह्मणः सधर्मकत्वापत्तिः सदैकरसत्वं

व्याघातश्च द्वितीये संगश्रुतिविरोधः ननु ब्रह्मणि मायासंबंधं ब्रह्मोपेतु जीवे तथा
च जीवेनेष्टाद्यातया दोषरूपया विचित्राधर्माप्रत्याय्यंते आरक्ता धूपनेत्रवदिति
चेन्न जीवस्य ब्रह्माभिन्नत्वेन तत्प्रावक्तुं मशक्यत्वात् तादृशोपनेत्रवन्मायाया
तद्धर्मत्वापत्तेश्च तथा च मायासंबंधास्य वक्तुं मशक्यत्वेनौपाधिकभेदासंभवा
दप्राकृतानेकधर्मवत्तया सर्वोपनिषदेद्यत्वं सिद्धं ब्रह्मण इति दिक् उक्तविशेष
णविशिष्टं वस्तु विशेष्यत्वेन निर्दिशति परमिति सामान्येन परत्वस्येंद्रियादि
षष्ठीन्द्रियाणीपराणीपराण्यां कुरिति वाक्येनोक्तत्वाद्ब्रह्मेति सर्वेभ्यो यत्परं ब्रह्म
तदित्यर्थः न च ब्रह्मत्वेनैव परत्वे प्राप्ते परदानार्थक्यमिति वाच्यं इन्द्रियादिपरत्व
स्य ज्ञेये ब्रह्मण्यपि सत्त्वाकृतोपि परत्वबोधनेन सार्थक्यात् ननु महतः परमकिं

चित्साक्षात्सापरागतिश्रुत्या इन्द्रियाणि पराण्याहुरिति स्मृत्या च ब्रह्मणो न्यस्यस्य पर
त्वमिति चेत् ० अत्रोच्यते ० उक्तश्रुतिस्तत्र वाक्ये पुरुषपदं न परब्रह्म वाचकं किं त्वक्ष
रब्रह्म परं स्मृतेश्च तदनुयायित्वा यापि बुद्धिपरत्वेनाक्षरं ब्रह्मैव ज्ञेयं न चात्र प्रमाणा
भावः क्षामिमौ पुरुषौ लोके क्षरश्चाक्षर एव चेति प्रमाणसद्भावात् तथा च द्वाविमां
तिवाक्यानि रोधात् क्षरस्य परत्वासंभवाच्चाक्षरपरमेव तत्र पुरुषपदं उत्तमः पुरु
षस्त्वन्य इति परमात्मने न तत्पथकपरमब्रह्मनिदेशश्च अन्यच्च ० ब्रह्मविदाप्नो
ति परिमित्यत्र ज्ञेयाक्षरब्रह्मण एव ब्रह्मण परस्य पुरुषोत्तमस्यैवामिना च अत्र ब्रह्मे
त्यादिपदार्थचतुष्टयविवरणाभूतायां सत्यं ज्ञानमनंतंमित्युचि ब्रह्मविपश्चिच्छेद
भ्याविंद्वतत्वाच्चेति संक्षेपः तथा चैतादृशं ब्रह्म वांछितप्रदानेन ते मुदानेन ते मुदा प्री

तयेस्त्वित्याशीर्वचनं १

शुभंभवतु॥

श्रीरुजी

॥

॥ इति श्रीरघुनाथात्मज गोस्वामि वृजराय विरचितो कृतवाङ्मयः समाप्तः ॥
 ॥ पारनालं पयस्तदं प्रजिह्वे राज्यं पचितं मलिक्स्थोद्वं चैव नुद्वे माहुस्तत्रै॥
 ॥ गुरुवाक्यविश्वासः ॥ गुरुवाक्यप्रतिपादः १ गुरुमंत्रमाहम्पदुत्तान ३
 ॥ भजने विश्वासः श्रीलालनित्यः ४ लोकवेदपरित्यागः वद्वेद्यायचित्तः ५ भावः
 ॥ रामगवाविभावः ६ स्त्रीभावातिर्यक्तका ७ लीला नुभवः ८ विप्रयोगः लंकोक
 ॥ भावः सापत्नेशः नीमा नुभवः ९ मीनभावे १०

५५ को

अंक ६ पु